

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2008

- A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ**
- B. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ –ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ –ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ – ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ**
- Γ. ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ**

3 Απριλίου 2008

Το ΙΟΒΕ διεξάγει κάθε μήνα Έρευνες Συγκυρίας στις επιχειρήσεις στους τέσσερις τομείς της οικονομίας. Οι έρευνες αποτελούν μέρος του κοινού εναρμονισμένου προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα αποτελέσματά τους χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του δείκτη οικονομικού κλίματος σε ευρωπαϊκό επίπεδο και δημοσιεύονται συνοπτικά στις εκδόσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι αναλύσεις που δημοσιεύονται κάθε μήνα στην παρούσα έκδοση στηρίζονται στα πρωτογενή, αναλυτικά στοιχεία, όπως προκύπτουν από τις έρευνες που διεξάγει το ΙΟΒΕ.

Επίσης γίνεται μια σύντομη παρουσίαση των αποτελεσμάτων και της Έρευνας Καταναλωτών στην Ελλάδα, η οποία αποτελεί επίσης μέρος του Εναρμονισμένου Ευρωπαϊκού Προγράμματος, αλλά δεν διεξάγεται από το ΙΟΒΕ. Τα στοιχεία συνεπώς που παρουσιάζονται περιορίζονται στα όσα δημοσιεύει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Επόμενο δελτίο συγκυρίας: **6 Μαΐου 2008**

A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ: ΕΕ-27, ΕΥΡΩΖΩΝΗ, ΕΛΛΑΔΑ

Μάρτιος 2008

α) Ε.Ε.-27 – Ευρωζώνη: Ελαφρά ανάκαμψη προσδοκιών στην ΕΕ, περαιτέρω υποχώρηση στην Ευρωζώνη

Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος τον Μάρτιο σημείωσε ελαφρά άνοδο στην **Ευρωπαϊκή Ένωση**, αλλά περαιτέρω υποχώρηση στην **Ευρωζώνη**. Συγκεκριμένα, αυξήθηκε κατά 1,7 μονάδες στην Ε.Ε.-27 και μειώθηκε κατά 0,6 στην Ευρωζώνη, φθάνοντας αντίστοιχα τις 102 και 99,6 μονάδες. Ο δείκτης, ο οποίος κινείται πτωτικά από τα μέσα του 2007, ανέκαμψε οριακά στην ΕΕ-27, τάση η οποία οφείλεται εν πολλοίς σε σημαντική άνοδο προσδοκιών στον τομέα των υπηρεσιών στο Ην. Βασίλειο. Στην Ευρωζώνη μετά την υποχώρηση ο δείκτης κινείται πλέον ελαφρώς χαμηλότερα από το μακροχρόνιο μέσο όρο του. Η άνοδος του κλίματος στην ΕΕ αποδίδεται επομένως σε μεγάλο βαθμό στην ανάκαμψη της εμπιστοσύνης στις Υπηρεσίες, καθώς οι προσδοκίες στους υπόλοιπους επιχειρηματικούς τομείς παρέμειναν ως επί το πλείστον σταθερές. Στην Ευρωζώνη ωστόσο, οι εξελίξεις στους επιμέρους τομείς διαφοροποιούνται, με τις προσδοκίες στις Υπηρεσίες και τις Κατασκευές να υποχωρούν. Σε ότι αφορά στην καταναλωτική εμπιστοσύνη, αυτή δεν μεταβλήθηκε σε καμία από τις δύο ζώνες. Συγκεκριμένα:

- Στη **Βιομηχανία** ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών παρέμεινε αμετάβλητος, τόσο στην ΕΕ, όσο και στην Ευρωζώνη. Παρά την πτωτική πορεία που διαγράφει ο δείκτης από τα μέσα του 2007, συνεχίζει να κινείται πάνω από το μακροχρόνιο μέσο όρο του και στις δύο ζώνες. Οι εκτιμήσεις για τα *επίπεδα των παραγγελιών* κινήθηκαν ανοδικά, ενώ οι προβλέψεις για την *εξέλιξη της παραγωγής* υποχώρησαν ελαφρώς στην Ευρωζώνη και παρέμειναν σταθερές στην ΕΕ. Αμετάβλητες διατηρήθηκαν και οι προβλέψεις των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων για τα *επίπεδα των αποθεμάτων* τους και στις δύο ζώνες.
- Στις **Υπηρεσίες**, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στην ΕΕ ανακάμπτει μετά την υποχώρηση του Φεβρουαρίου, σε αντίθεση με την Ευρωζώνη όπου συνεχίζεται η καθοδική του πορεία. Ο δείκτης, ο οποίος βρίσκεται σε συνεχή υποχώρηση από τον Ιούνιο του 2007, εξακολουθεί να κινείται χαμηλότερα από το μακροχρόνιο μέσο όρο του, τόσο στην ΕΕ, όσο και στην Ευρωζώνη. Στην ΕΕ, όλα τα επιμέρους στοιχεία του δείκτη ανακάμπτουν, λόγω κυρίως της επίδρασης των επιχειρήσεων του Ην. Βασιλείου. Έτσι, βελτιώνονται σημαντικά οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την *τρέχουσα επιχειρηματική δραστηριότητα* και την *εξέλιξη της ζήτησης*, τρέχουσα και βραχυπρόθεσμη. Στην Ευρωζώνη αντίθετα, οι αντίστοιχες εκτιμήσεις και προβλέψεις υποχωρούν.
- Στο **Λιανικό Εμπόριο** ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών, μετά από την ανάκαμψη του Φεβρουαρίου, παραμένει σταθερός και στις δύο ζώνες τον Μάρτιο, πάντα σε επίπεδα υψηλότερα του μακροχρόνιου μέσου όρου του. Τόσο στην ΕΕ, όσο και στην Ευρωζώνη, οι προσδοκίες των επιχειρήσεων για την *εξέλιξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας*

τους επόμενους μήνες επιδεινώνονται. Αντίθετα, οι εκτιμήσεις για την *τρέχουσα επιχειρηματική δραστηριότητα* βελτιώνονται στην ΕΕ και δεν μεταβάλλονται στην Ευρωζώνη. Αμετάβλητες παραμένουν στην ΕΕ και οι εκτιμήσεις για το *ύψος των αποθεμάτων*, ενώ στην Ευρωζώνη σημειώνουν περαιτέρω βελτίωση.

- Στις **Κατασκευές**, το κλίμα επιδεινώνεται εκ νέου τον Μάρτιο και στις δύο ζώνες. Ο δείκτης οικονομικού κλίματος βρίσκεται σε καθοδική τροχιά από το φθινόπωρο του 2006, αλλά παρόλα αυτά εξακολουθεί να διατηρείται σε επίπεδα υψηλότερα του μακροχρόνιου μέσου όρου του. Και στις δύο ζώνες, οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για το *επίπεδο των παραγγελιών* υποχωρούν, ενώ αρνητικές παραμένουν οι προβλέψεις για την *πορεία της απασχόλησης* στο κλάδο.
- Ο **Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης** παραμένει αμετάβλητος σε ΕΕ και Ευρωζώνη. Μετά την κορύφωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης τον Μάιο του 2007, το κλίμα και στις δύο ζώνες εξακολουθεί να επιδεινώνεται και πλέον κινείται χαμηλότερα από τους μακροχρόνιους μέσους όρους. Στην ΕΕ, οι προσδοκίες των καταναλωτών για την *οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους* και οι προβλέψεις τους για την *αποταμίευση* περιορίστηκαν ελαφρώς, ενώ οι προβλέψεις τους για τη *γενική οικονομική κατάσταση τους επόμενους 12 μήνες* και την *εξέλιξη της ανεργίας* δεν μεταβλήθηκαν. Αντίθετα, στην Ευρωζώνη, οι προβλέψεις των νοικοκυριών για τη *γενική οικονομική κατάσταση τους επόμενους 12 μήνες* και την *εξέλιξη της ανεργίας* βελτιώθηκαν, οριακά όμως μόνο. Οι προσδοκίες για την *οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους* παρέμειναν αμετάβλητες, ενώ και η *πρόθεση αποταμίευσης* υποχωρεί.
- Τέλος, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες**, σημείωσε κατακόρυφη πτώση τον Μάρτιο, τόσο στην ΕΕ, όσο και στην Ευρωζώνη, με αποτέλεσμα να φθάσει στο ιστορικά χαμηλότερο σημείο του. Και στις δύο ζώνες υποχωρούν σημαντικά οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την *τρέχουσα εξέλιξη της ζήτησης* και την *επιχειρηματική δραστηριότητα του τελευταίου τριμήνου*, όσο και οι προσδοκίες για τη *μελλοντική εξέλιξη της ζήτησης*. Είναι φανερό ότι η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση έχει επηρεάσει έντονα τις εκτιμήσεις των επιχειρήσεων, ωστόσο το πλέον ανησυχητικό είναι ότι προοιωνίζονται συνέχεια στο δυσμενές κλίμα και στις δυσμενείς εξελίξεις.

Σε επίπεδο χωρών, η εικόνα είναι μικτή, αφού οι χώρες χωρίζονται περίπου ισομερώς σε αυτές που παρουσιάζουν πτώση στον Δείκτη Οικονομικού Κλίματος και σε αυτές όπου οι προσδοκίες βελτιώνονται. Έτσι, ανάμεσα στις μεγαλύτερες χώρες της ΕΕ, το κλίμα βελτιώνεται σημαντικά στο Ην. Βασίλειο (+10,1) και ηπιότερα στην Πολωνία (+1,2), παρέμεινε αμετάβλητο στην Γαλλία, ενώ στην Ολλανδία, την Ισπανία και την Ιταλία, ο δείκτης επιδεινώθηκε. Η Ελλάδα ανήκει στις χώρες στις οποίες το κλίμα επιδεινώθηκε σημαντικά τον Μάρτιο, εξέλιξη που την οδηγεί χαμηλότερη στη συνολική κατάταξη, στη 20^η από τη 14^η θέση στην οποία βρισκόταν τον Φεβρουάριο.

Πίνακας 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος (1990-2007=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

	Μ.Ο 2001-2007			Μ.Ο έτους				
	2001-07	Max	Min	2003	2004	2005	2006	2007
ΕΕ-27	100,8	114,1	87,0	92,3	101,8	98,6	107,5	110,8
Ευρωζώνη	99,6	112,0	86,6	92,5	98,7	97,4	106,3	108,4
Ελλάδα	99,9	115,4	82,3	92,4	102,2	88,6	102,3	108,0

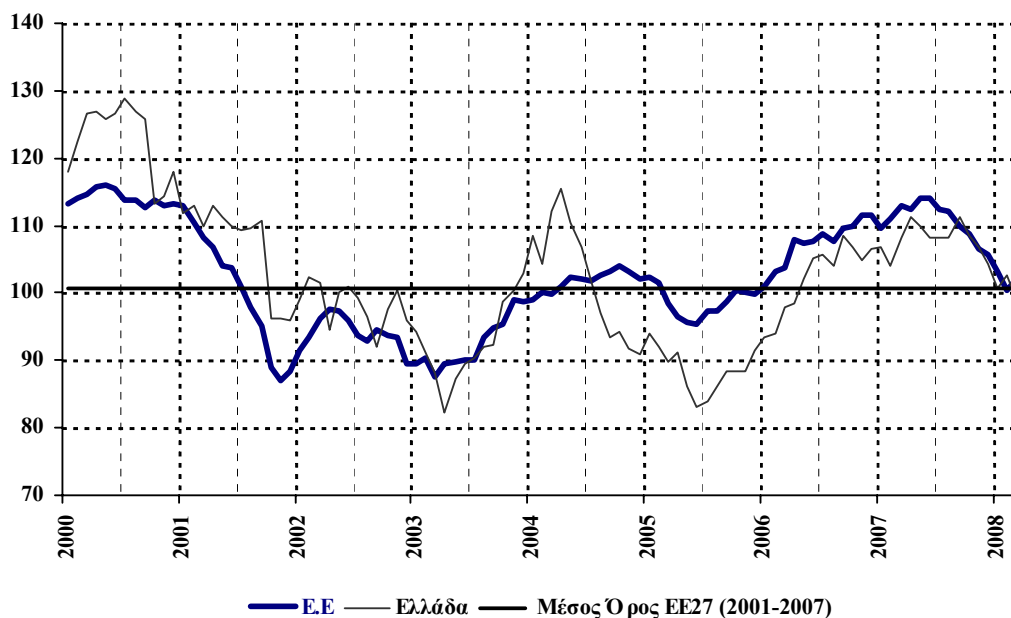
2007												
	I	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
ΕΕ-27	109,7	111,0	112,9	112,5	114,1	114,1	112,3	112,2	109,8	108,8	106,6	105,8
ΕΕ-13	108,6	109,0	110,6	110,4	111,6	111,1	110,4	109,4	106,3	105,4	104,1	103,4
Ελλάδα	106,9	104,1	108,3	111,2	109,9	108,1	108,2	108,3	111,2	108,6	106,8	104,3

2008												
	I	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
ΕΕ-27	103,3	100,3	102,0									
ΕΕ-13	101,7	100,2	99,6									
Ελλάδα	100,6	102,7	98,9									

Σημείωση: Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος (1990-2006=100) υπολογίζεται με βάση τους επιμέρους Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία, τις Κατασκευές, το Λιανικό Εμπόριο και τις Υπηρεσίες, καθώς και το Δείκτη Εμπιστοσύνης στους Καταναλωτές.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Διάγραμμα 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος Ε.Ε-27 και Ελλάδα (1990-2007=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

β) Ελλάδα: Σημαντική επιδείνωση κλίματος λόγω υποχώρησης της καταναλωτικής εμπιστοσύνης

Στην Ελλάδα τον Μάρτιο, ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος σημειώνει σημαντική υποχώρηση, γεγονός που φανερώνει ότι η άνοδος του προηγούμενου μήνα ήταν προσωρινή και ότι η πτωτική τάση του δείκτη που έχει ξεκινήσει από τον Οκτώβριο του 2007, διατηρείται. Ο δείκτης διαμορφώνεται πλέον στις 98,9 μονάδες, από 102,7 μονάδες τον Φεβρουάριο, κινείται χαμηλότερα των ευρωπαϊκών αντίστοιχων δεικτών και υστερεί αισθητά σε σχέση με την επίδοση του Μαρτίου 2007 (108,3 μονάδες). Η επίδοση του Μαρτίου 2008 είναι η χαμηλότερη των τελευταίων δύο ετών και υστερεί πλέον έναντι και του μέσου όρου της περιόδου 2001-2007. Οι προσδοκίες στο Λιανικό Εμπόριο και τις Υπηρεσίες υποχωρούν, ενώ οριακή είναι η άνοδος σε Βιομηχανία και τις Κατασκευές. Ο καθοριστικότερος όμως παράγοντας που συμβάλλει στη σημαντική επιδείνωση του κλίματος είναι και πάλι η υποχώρηση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης. Αναλυτικότερα:

Στη Βιομηχανία, με εξαίρεση τις προσδοκίες για την *παραγωγική δραστηριότητα τους επόμενους μήνες*, οι οποίες καταγράφουν μικρή άνοδο, οι εκτιμήσεις για τον *όγκο των παραγγελιών* σημειώνουν υποχώρηση, ενώ σταθερά διογκωμένο είναι το *επίπεδο των αποθεμάτων*. Στις Υπηρεσίες, το κλίμα σημειώνει ελαφρά υποχώρηση, καθώς περιορίζεται ελαφρά το ποσοστό των επιχειρήσεων του τομέα που εμφανίζεται ικανοποιημένο από την *εξέλιξη της ζήτησης του τελευταίου τριμήνου* και την *επιχειρηματική του δραστηριότητα*. Στο Λιανικό Εμπόριο σημειώνεται μικρή υποχώρηση προσδοκιών, καθώς αποκλιμακώνονται σε σχέση με τον Φεβρουάριο, οι πολύ θετικές εκτιμήσεις και προβλέψεις για την πορεία της ζήτησης. Έτσι, τόσο οι θετικές εκτιμήσεις για την *τρέχουσα επιχειρηματική δραστηριότητα*, όσο και οι προσδοκίες για τη *δραστηριότητα* τους επόμενους μήνες εξασθενούν, παρόλο που ο όγκος των αποθεμάτων είναι κανονικός για την εποχή. Στις Κατασκευές οι εκτιμήσεις για το *επίπεδο εργασιών* παραμένουν δυσμενείς, ωστόσο βελτιώνονται οι προβλέψεις για την *απασχόληση*. Τέλος, η άνοδος του δείκτη της καταναλωτικής εμπιστοσύνης τον Φεβρουάριο αποδεικνύεται παροδική, αφού τον Μάρτιο η εμπιστοσύνη υποχωρεί και πάλι σε πολύ χαμηλά επίπεδα, με τους Έλληνες καταναλωτές να παραμένουν από τους πιο απαισιόδοξους στην Ευρώπη. Έτσι, τον Μάρτιο η απαισιοδοξία των καταναλωτών *για τη γενική οικονομική κατάσταση της χώρας* και τη *χρηματοοικονομική κατάσταση του νοικοκυριού* τους οξύνεται, ενώ περιορίζεται και η πρόθεση για *αποταμίευση*. Τέλος, και οι προβλέψεις τους και την εξέλιξη της *ανεργίας* τους επόμενους 12 μήνες γίνονται ακόμα πιο δυσμενείς.

Στις επόμενες ενότητες ακολουθούν οι αναλυτικές εξελίξεις ανά τομέα.

B. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ - ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ - ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ - ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2008

1. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ: Βελτίωση προσδοκιών, αλλά σε χαμηλά επίπεδα οι παραγγελίες

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη **Βιομηχανία** τον Φεβρουάριο αυξάνεται και διαμορφώνεται στις 99,4 μονάδες από 97,8 μονάδες τον Φεβρουάριο, οριακά χαμηλότερα του μακροχρόνιου μέσου όρου της περιόδου 2001-2007. Ωστόσο, η επίδοση αυτή είναι σημαντικά κατώτερη πάντως της αντίστοιχης περυσινής, όταν ο δείκτης έφθανε τις 105,1 μονάδες. Αναλυτικότερα:

α) Οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για την εξέλιξη της παραγωγής τους κατά τους προσεχείς μήνες βελτιώνονται, αφού το 41% αναμένει αύξηση στην παραγωγή του (από 36% τον Φεβρουάριο) και μόλις το 9% προβλέπει πτώση. Έτσι, το σχετικό ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών απαντήσεων διαμορφώνεται σε +31 από +25 τον Φεβρουάριο.

β) Το ύψος των αποθεμάτων δεν μεταβάλλεται και παραμένει ελαφρά διογκωμένο καθώς το ισοζύγιο εκείνων που εκτιμούν ότι τα αποθέματά τους αυξήθηκαν/ μειώθηκαν διατηρείται στο +14. Το ποσοστό των επιχειρήσεων που εκτιμά ότι το επίπεδο των αποθεμάτων είναι υψηλότερο του κανονικού για την εποχή ενισχύεται στο 21% (19% τον Φεβρουάριο), ωστόσο αντισταθμίζεται από τη μικρή ενίσχυση του ποσοστού εκείνων που έχουν ρευστοποιήσει μέρος των αποθεμάτων τους, στο 7% (από 6% τον Φεβρουάριο).

γ) Υποχωρούν οριακά οι προσδοκίες για το επίπεδο των παραγγελιών και της ζήτησης το προσεχές τρίμηνο, με το ποσοστό εκείνων που αναμένουν αύξηση στις παραγγελίες τους να περιορίζεται στο 9% από 10% τον Φεβρουάριο. Έτσι, η διαφορά θετικών - αρνητικών απαντήσεων γίνεται ακόμα πιο αρνητική, στο -13 (από -8 τον Ιανουάριο), στη χαμηλότερη επίδοση της τελευταίας διετίας.

Από τα υπόλοιπα στοιχεία της έρευνας, σημειώνεται η σημαντική νέα επιδείνωση των αρνητικών εκτιμήσεων για τις παραγγελίες και τη ζήτηση του εξωτερικού, με το αρνητικό ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών να διπλασιάζεται τον Μάρτιο και να διαμορφώνεται στο -14 (-6 τον Φεβρουάριο). Οι προβλέψεις αυτές συμβαδίζουν και με τις ασθενέστερες εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τις εξαγωγές τους το προηγούμενο τρίμηνο, παρόλο που τους επόμενους μήνες αναμένουν μικρή τόνωσή τους. Γενικά άλλωστε οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα παραγωγή και τις πωλήσεις σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο εξασθενούν αισθητά, ενώ οι μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής παραμένουν στους 4,9 μήνες. Στον αντίποδα, οι θετικές προβλέψεις για τις συνολικές πωλήσεις το επόμενο τρίμηνο ενισχύονται, αφού το ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών απαντήσεων διευρύνεται σημαντικά, στο +36 από +26 τον Φεβρουάριο, ενώ και το ποσοστό χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού διευρύνεται στο 76,3% (75,1% τον Φεβρουάριο). Οι προσδοκίες για «καλύτερες μέρες» στο επόμενο διάστημα φαίνεται να

τροφοδοτούν θετικά την απασχόληση, οι προβλέψεις για την πορεία της οποίας γίνονται οριακά θετικές για πρώτη φορά μετά τον Αύγουστο του 2007 (ισοζύγιο στο +1 από -3 τον Φεβρουάριο). Τέλος, από τα στοιχεία της τριμηνιαίας έρευνας για την ανταγωνιστικότητα, προκύπτει ότι οι ελληνικές βιομηχανικές επιχειρήσεις του τομέα θεωρούν ότι έχουν απλώς διατηρήσει την ανταγωνιστική τους θέση στις εγχώριες και διεθνείς αγορές, καθώς πάνω από το 90% δηλώνει σταθερότητα.

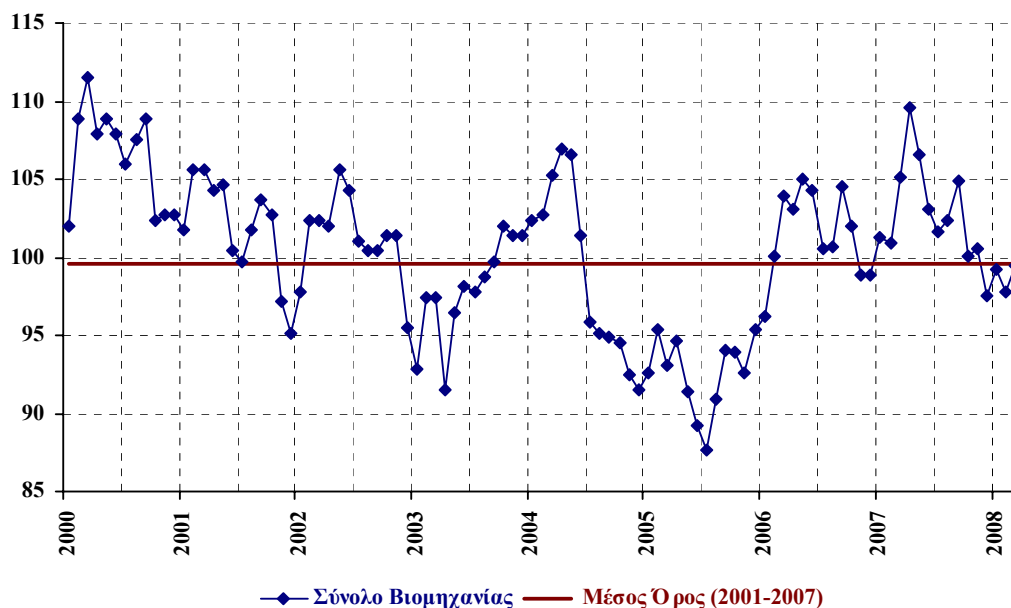
Πίνακας 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία

	Μ.Ο		2001-2007		Μ.Ο έτους						
	2001-07	Max	Min	2003	2004	2005	2006	2007			
Βιομηχανία (1996-2006=100)	99,6	109,5	87,7	97,9	99,1	92,6	101,5	102,8			
		Απρλ-07	Ιουλ-05								
2007											
<i>I</i>	<i>Φ</i>	<i>M</i>	<i>A</i>	<i>M</i>	<i>I</i>	<i>I</i>	<i>A</i>	<i>Σ</i>	<i>O</i>	<i>N</i>	<i>Δ</i>
101,3	100,9	105,1	109,5	106,6	103,1	101,6	102,4	104,9	100,1	100,5	97,5
2008											
<i>I</i>	<i>Φ</i>	<i>M</i>	<i>A</i>	<i>M</i>	<i>I</i>	<i>I</i>	<i>A</i>	<i>Σ</i>	<i>O</i>	<i>N</i>	<i>Δ</i>
99,2	97,8	99,4									

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις προοπτικές για την παραγωγή, τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων και τις εκτιμήσεις για τη συνολική ζήτηση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

Οι εξελίξεις στις επιμέρους κατηγορίες αγαθών της Βιομηχανίας είναι οι ακόλουθες:

Στα **Καταναλωτικά Αγαθά**, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών τον Μάρτιο βελτιώνεται αισθητά και διαμορφώνεται στις 104,1 μονάδες από 97,7 μονάδες τον Φεβρουάριο, επίδοση υψηλότερη και της αντίστοιχης περυσινής (95,7 μονάδες). Με εξαίρεση τα αποθέματα, όπου διευρύνεται ο αριθμός των επιχειρήσεων που αναφέρονται σε διόγκωσή τους, οι εκτιμήσεις για το επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης όπως και οι προβλέψεις για την πορεία της παραγωγής τους προσεχείς μήνες βελτιώνονται. Παρόλα αυτά, οι εκτιμήσεις για τις εξαγωγές τους τελευταίους μήνες παρουσιάζουν έντονη υποχώρηση, η οποία ωστόσο αντισταθμίζεται από τις ενισχυμένες προβλέψεις για τις εξαγωγές των επόμενων μηνών. Από τα στοιχεία της τριμηνιαίας έρευνας ανταγωνιστικότητας, οι επιχειρήσεις του τομέα δηλώνουν ότι έχουν βελτιώσει τη θέση τους διεθνώς, σε σχέση με την προηγούμενη μέτρηση του Δεκεμβρίου.

Αντίθετα, στα **Κεφαλαιουχικά Αγαθά**, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών υποχωρεί περαιτέρω τον Μάρτιο, φθάνοντας τις 88,2 (94,9 μονάδες τον Φεβρουάριο), σημειώνοντας έτσι την χαμηλότερη επίδοση των τελευταίων τριών ετών. Ιδιαίτερα απαισιόδοξες είναι οι εκτιμήσεις για το επίπεδο των παραγγελιών, με το ισοζύγιο υπέρ των αρνητικών απαντήσεων να διαμορφώνεται στο -27 από -21 μονάδες τον Φεβρουάριο, ενώ και οι προβλέψεις για το επίπεδο της παραγωγής τους επόμενους μήνες είναι αρνητικές, για πρώτη φορά τα τελευταία δύο έτη. Επιπλέον, τόσο οι εκτιμήσεις για τις συνολικές πωλήσεις τους προηγούμενους μήνες, όσο και οι προβλέψεις για την πορεία των πωλήσεων το προσεχές τρίμηνο περιορίζονται αισθητά, με το 32% των επιχειρήσεων να αναμένει πτώση. Το μόνο θετικό για τον τομέα είναι το ύψος των αποθεμάτων, το οποίο συνεχίζει να υποχωρεί και έτσι το ισοζύγιο των θετικών / αρνητικών απαντήσεων περιορίζεται στο +2 από +11 τον περασμένο μήνα. Η έντονη απαισιοδοξία πάντως που επικρατεί στον τομέα αντικατοπτρίζεται και στην τριμηνιαία έρευνα της ανταγωνιστικότητας, όπου οι επιχειρήσεις δηλώνουν επιδείνωση της ανταγωνιστικής τους θέσης στις διεθνείς, αλλά και στην εγχώρια αγορά.

Πτωτικά κινείται και ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στα **Ενδιάμεσα Αγαθά** και διαμορφώνεται στις 98,7 μονάδες (99,1 μονάδες τον Φεβρουάριο), επίδοση πολύ χαμηλότερη από την αντίστοιχη περυσινή (113,8 μονάδες). Η υποχώρηση του δείκτη οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αρνητική εξέλιξη των παραγγελιών, με το σχετικό ισοζύγιο να γίνεται έντονα αρνητικό (-30 από -12 τον Φεβρουάριο). Αύξηση παρατηρείται εξάλλου και στο ποσοστό των επιχειρήσεων που εκτιμά διογκωμένα αποθέματα για την εποχή, αν και δύο στους τρεις δηλώνουν κανονικό ύψος. Παρόλα αυτά οι προβλέψεις για την παραγωγή τους προσεχείς μήνες βελτιώνονται, αφού το 45% των επιχειρήσεων προβλέπει ενίσχυση της παραγωγικής δραστηριότητας (έναντι 39% τον Φεβρουάριο). Η αισιοδοξία που επικρατεί για την πορεία της παραγωγής τροφοδοτεί με θετικές προβλέψεις και τις πωλήσεις το επόμενο τρίμηνο, αλλά και τις εξαγωγές, όπου το ισοζύγιο υπέρ των θετικών απαντήσεων υπερδιπλασιάζεται έναντι του Φεβρουαρίου (+29 έναντι +13). Συνεπώς, η άσχημη εικόνα για την τρέχουσα περίοδο φαίνεται να δίνει τη θέση της σε πιο αισιόδοξες προσδοκίες που μένει όμως να επαληθευτούν. Τέλος, στην τριμηνιαία έρευνα για την ανταγωνιστικότητα καταγράφεται διεύρυνση στο ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνουν ότι έχουν βελτιώσει την ανταγωνιστική τους θέση στην εγχώρια αγορά, ενώ απλώς διατηρούν τη θέση τους στις διεθνείς αγορές.

2. ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ: Ελαφρά βελτίωση του κλίματος, κυρίως λόγω των Δημοσίων Έργων

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Κατασκευές** τον Μάρτιο σημειώνει ήπια άνοδο και διαμορφώνεται στις 99,7 μονάδες (από 98,1 τον Φεβρουάριο). Αν και η επίδοση αυτή υστερεί έναντι της αντίστοιχης περυσινής (104,9 μονάδες), κινείται πλέον υψηλότερα και του μακροχρόνιου μέσου όρου του (95,9 μονάδες), ενώ εντάσσεται σε μία πορεία ανάκαμψης του δείκτη που έχει ξεκινήσει τον Οκτώβριο του 2007, σε διόρθωση της μεγάλης πτώσης του Ιουλίου του 2007. Στην τόνωση του δείκτη συμβάλλει κυρίως η άνοδος του ποσοστού των επιχειρήσεων που αναμένουν αύξηση της απασχόλησης, με το ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών απαντήσεων να διαμορφώνεται στο +20 από +13 τον Φεβρουάριο. Αντίθετα οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για το επίπεδο του προγράμματος εργασιών τους παραμένουν αρνητικές και δεν επιτρέπουν σημαντικότερη άνοδο του δείκτη. Πράγματι το ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών απαντήσεων επιδεινώνεται και διαμορφώνεται στο -29 από -26 τον Φεβρουάριο. Παρόλα αυτά, οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας κινούνται ανοδικά, στους 17,3 από 16,8 τον Φεβρουάριο, εξέλιξη που δεν αμβλύνει την ισχύ σημαντικών προσκομμάτων στη δραστηριότητα των επιχειρήσεων. Πράγματι, το ποσοστό των επιχειρήσεων που εκτιμά ότι η παραγωγική του δραστηριότητα διεξάγεται απρόσκοπτα περιορίζεται περαιτέρω τον Μάρτιο (17% από 19% τον Φεβρουάριο), με τη γραφειοκρατία και το ισχύον θεσμικό πλαίσιο να καταγράφονται ως τα βασικότερα εμπόδια (34%) και να ακολουθεί η χαμηλή ζήτηση (27%), και οι δυσκολίες χρηματοδότησης (16%).

Η βελτίωση του κλίματος προέρχεται κυρίως από τις ενισχυμένες προσδοκίες στις Κατασκευές Δημοσίων Έργων, ενώ αντίθετα στις Ιδιωτικές Κατασκευές σημειώνεται έντονη υποχώρηση προσδοκιών. Αναλυτικότερα:

Στις **Ιδιωτικές Κατασκευές** ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών μειώνεται κατά 9 σχεδόν μονάδες και διαμορφώνεται στις 83,9 μονάδες (92,5 τον Φεβρουάριο), επίδοση η οποία υστερεί έναντι και της αντίστοιχης περυσινής (86,2 μονάδες). Στην υποχώρηση συμβάλλει αφενός η ήπια μείωση στις Κατασκευές Κατοικιών, αλλά κυρίως η πτώση του δείκτη στις Λοιπές Κατασκευές. Η μείωση του ποσοστού των επιχειρήσεων που κρίνει ανοδικό το πρόγραμμα εργασιών είναι κατακόρυφη (μόλις 3% έναντι 17% τον Φεβρουάριο), ενώ και οι θετικές εκτιμήσεις για την πορεία των εργασιών το τρέχον τρίμηνο εξασθενούν έντονα: το ποσοστό θετικών / αρνητικών απαντήσεων υποχωρεί κατά 17 μονάδες και διαμορφώνεται στο +8 από +25 τον Φεβρουάριο. Έτσι οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας εκτιμώνται σε ελαφρώς χαμηλότερα επίπεδα (11,1 από 11,3). Πάντως οι προβλέψεις για την απασχόληση δεν φαίνεται να επηρεάζονται από αυτό το κλίμα καθώς παρουσιάζουν σχετική άνοδο, με το 21% των επιχειρήσεων να αναμένει αύξηση (από 16% τον Φεβρουάριο). Διευρύνεται μάλιστα ελαφρά στο 39% (από 35% τον Φεβρουάριο) το ποσοστό των κατασκευαστικών επιχειρήσεων που θεωρεί ότι η δραστηριότητά του δεν παρεμποδίζεται. Από τις επιχειρήσεις που κρίνουν ότι η επιχειρηματική λειτουργία τους συναντά προσκόμματα, η πλειονότητα αποδίδει το γεγονός στη χαμηλή ζήτηση (31%), ενώ επισημαίνονται και οι παράγοντες της γραφειοκρατίας (15%) και της ανεπαρκούς χρηματοδότησης (9%).

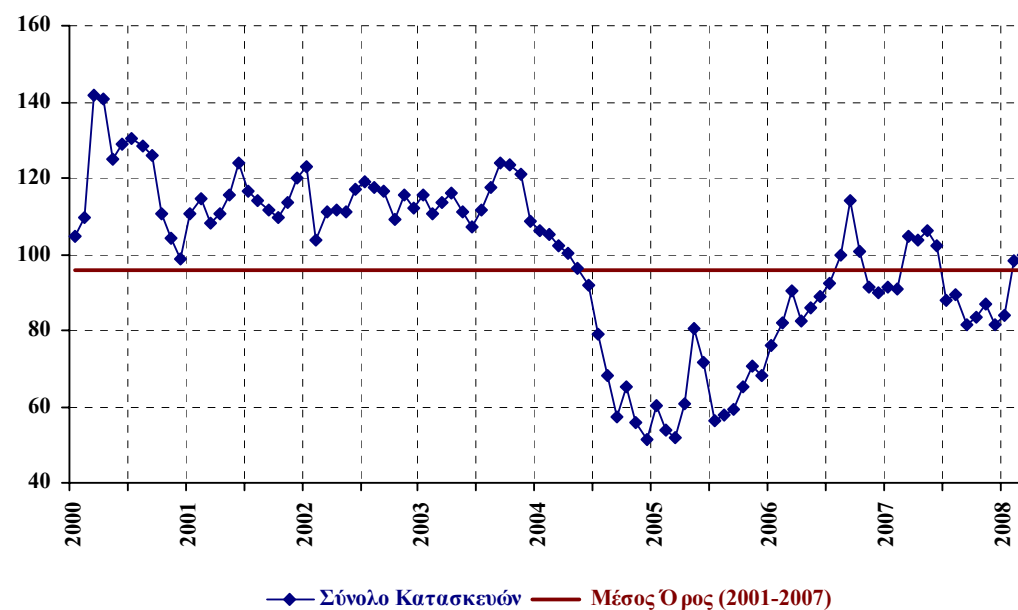
Πίνακας 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές

		Μ.Ο			2001-2007			Μ.Ο έτους				
		2001-07	Max	Min	2003	2004	2005	2006	2007			
Κατασκευές (1996-2006=100)		95,9	123,8	51,4	115,0	81,5	63,0	91,1	92,5			
			Σεπτ-03	Δεκ-04								
2007												
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ	
91,4	90,7	104,9	103,7	106,2	102,1	87,7	89,4	81,5	83,7	86,9	81,5	
2008												
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ	
84,2	98,1	99,7										

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις για το πρόγραμμα των εργασιών και τις προβλέψεις για την απασχόληση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

Αξιοσημείωτη και καθοριστική για το γενικό δείκτη είναι όμως η άνοδος των προσδοκιών στις **Κατασκευές Δημοσίων Έργων**. Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών αυξάνεται κατά 8 σχεδόν μονάδες και διαμορφώνεται στις 108,1 από τις 100,5 μονάδες τον Φεβρουάριο, επίδοση ωστόσο χαμηλότερη της αντίστοιχης του Μαρτίου του 2007 (115,2 μονάδες). Οι προβλέψεις για την απασχόληση και το επίπεδο προγράμματος εργασιών των επιχειρήσεων βελτιώνονται σε σχέση με τον Φεβρουάριο, με τις δυσμενείς εκτιμήσεις για το πρόγραμμα εργασιών να αμβλύνονται: έτσι το αρνητικό ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών εκτιμήσεων περιορίζεται στο -28 από -38 τον προηγούμενο μήνα. Οι προβλέψεις για την απασχόληση είναι ακόμη περισσότερο αισιόδοξες, αφού οι θετικές απαντήσεις υπερτερούν κατά 27 μονάδες των αρνητικών (έναντι

+22 τον Φεβρουάριο). Εξάλλου, και οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας, παρόλο που περιορίζονται ελαφρώς τον Μάρτιο, εξακολουθούν να ξεπερνούν τους 20. Παρόλα αυτά, το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνει ότι δεν αντιμετωπίζει εμπόδια στη διεξαγωγή της λειτουργίας του αγγίζει μόλις το 7%, γεγονός που δεν συμβαδίζει με τις αισιόδοξες προβλέψεις του κλάδου. Έτσι, οι επιχειρήσεις που δηλώνουν ότι αντιμετωπίζουν προσκόμματα στην δραστηριότητά τους, αποδίδουν το γεγονός κατά κύριο λόγο στο θεσμικό πλαίσιο και τη γραφειοκρατία (42%), στην ανεπαρκή χρηματοδότηση (19%) και τη χαμηλή ζήτηση (25%).

3. ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ: Μικρή υποχώρηση προσδοκιών, λόγω ηπιότερης πορείας των πωλήσεων

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο **Λιανικό Εμπόριο** σημειώνει μικρή υποχώρηση τον Μάρτιο και διαμορφώνεται στις 118,5 μονάδες από τις 120,8 τον Φεβρουάριο. Η επίδοση αυτή βρίσκεται ακριβώς στα επίπεδα της αντίστοιχης περυσινής, είναι όμως σταθερά υψηλότερη του μακροχρόνιου μέσου όρου του δείκτη (102,9 μονάδες). Η υποχώρηση του δείκτη είναι εν μέρει αναμενόμενη καθώς συμβαίνει πάντοτε με την περίοδο των εκπτώσεων, και ακολουθεί έτσι μια συστηματική εποχικότητα. Με εξαίρεση τον όγκο των αποθεμάτων, ο οποίος κρίνεται κανονικός για την εποχή από το 78% των επιχειρήσεων, οι εκτιμήσεις και προβλέψεις για τα βασικά χαρακτηριστικά δραστηριότητας των επιχειρήσεων υποχωρούν. Συγκεκριμένα, οι θετικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις εξασθενούν, παρόλο που ένα ευρύ 60% των επιχειρήσεων δηλώνει πολύ ικανοποιημένο (άνοδο πωλήσεων), έναντι 67% τον Φεβρουάριο. Αποκλιμάκωση από τα πολύ υψηλά επίπεδα σημειώνουν και οι προοπτικές για τις πωλήσεις το επόμενο τρίμηνο, καθώς το ισοζύγιο των θετικών / αρνητικών απαντήσεων περιορίζεται στο +54, έναντι +64 τον περασμένο μήνα. Οι ηπιότερες προβλέψεις άλλωστε συγκλίνουν και με τις αποδυναμωμένες παραγγελίες προς τους προμηθευτές για το επόμενο τρίμηνο, καθώς το σχετικό ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών προβλέψεων περιορίζεται στο +36 από +40 τον Φεβρουάριο. Παρόλα αυτά, θετικές παραμένουν οι προβλέψεις για την απασχόληση, αφού 2 στις 5 επιχειρήσεις αναμένουν άνοδο της βραχυπρόθεσμα.

Στους επιμέρους κλάδους, η πορεία των προσδοκιών είναι ανοδική για τα Υφάσματα –Ένδυση – Υπόδηση και τα Πολυκαταστήματα, ενώ στους υπόλοιπους κλάδους ο δείκτης υποχωρεί. Αναλυτικότερα:

Στα **Τρόφιμα – Ποτά – Καπνός**, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών υποχωρεί έντονα τον Μάρτιο στις 113,2 μονάδες από τις 124,1 τον Φεβρουάριο, επίδοση αρκετά χαμηλότερη και από την αντίστοιχη περυσινή (120,3 μονάδες). Όλα τα βασικά στοιχεία δραστηριότητας υποχωρούν, καθώς η έντονη αισιοδοξία των επιχειρήσεων φαίνεται να αποκλιμακώνεται ελαφρά. Έτσι οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα σημειώνουν άνοδο, με το 9% να κρίνει τα αποθέματα διογκωμένα για την εποχή (7% τον Φεβρουάριο), ενώ και οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των πωλήσεων αποδυναμώνονται αισθητά, αν και παραμένουν σε υψηλά επίπεδα, με το 67% των επιχειρήσεων να κρίνει ότι αυτές έχουν αυξηθεί (80% τον περασμένο μήνα). Πτωτικά κινούνται και οι προσδοκίες για τις πωλήσεις του προσεχούς τριμήνου, με το

σχετικό ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών απαντήσεων να εξασθενεί στο +58 από +70 τον προηγούμενο μήνα.

Πίνακας 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο

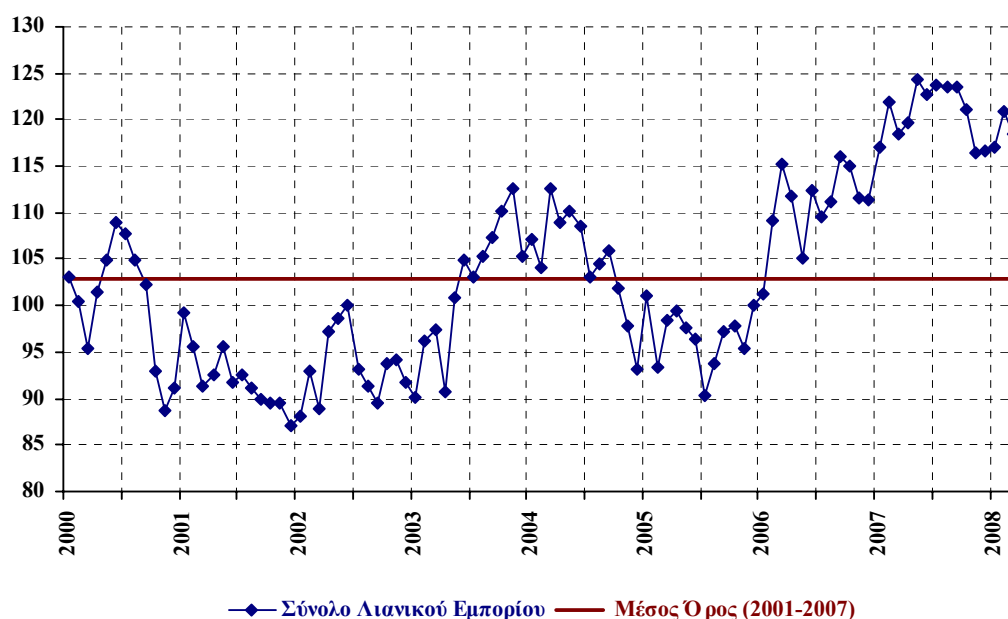
	M.O	2001-2007		M.O έτους				
	2001-07	Max	Min	2003	2004	2005	2006	2007
Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)	102,9	124,3	87,1	102,0	104,8	96,8	110,8	120,8
		Μαϊ-07	Δεκ-01					

2007											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
117,1	122,0	118,5	119,7	124,3	122,7	123,8	123,5	123,6	121,0	116,5	116,6
2008											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
117,0	120,8	118,5									

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις και προβλέψεις για τις πωλήσεις και το ύψος των αποθεμάτων.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο
(1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

Αντίθετα στη συνολική υποχώρηση των προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο, στα **Υφάσματα – Ένδυση – Υπόδηση**, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών κινείται ανοδικά. Διαμορφώνεται στις 136,6 μονάδες από τις 116,5 τον Φεβρουάριο, επίδοση η οποία υπερτερεί κατά πολύ και της αντίστοιχης περυσινής (128,8 μονάδες). Έτσι, το 73% κρίνει ότι οι πωλήσεις του κινήθηκαν ανοδικά κατά τους προηγούμενους μήνες (67% τον Φεβρουάριο). Το γεγονός

αυτό επέτρεψε τη ρευστοποίηση μέρους των αποθεμάτων, καθώς μόλις το 27% κρίνει το επίπεδό τους υψηλό για την εποχή. Παρόλα αυτά, οι ιδιαίτερα θετικές προσδοκίες για τις προσεχείς πωλήσεις υποχωρούν ελαφρώς, με το σχετικό ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών απαντήσεων να φθάνει στο +70 από +75 τον Φεβρουάριο. Η εξέλιξη αυτή επηρεάζει μεν τις παραγγελίες προς τους προμηθευτές που εξασθενούν, με το 43% να κρίνει ότι θα αυξηθούν (έναντι 54% τον Φεβρουάριο), αλλά και την απασχόληση, με την έντονη αισιοδοξία να μετριάζεται σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα.

Στα **Είδη Οικιακού Εξοπλισμού**, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών περιορίζεται ελαφρώς στις 121,3 μονάδες από τις 123,9 τον Φεβρουάριο, επίδοση χαμηλότερη της αντίστοιχης περυσινής (122,6 μονάδες). Η υποχώρηση των προσδοκιών οφείλεται στον περιορισμό των πολύ υψηλών προβλέψεων για τις πωλήσεις τους προσεχείς μήνες, αφού το ισοζύγιο θετικών / αρνητικών απαντήσεων διαμορφώνεται στο +74 από +82 τον Φεβρουάριο, καθώς και στον περιορισμό των επίσης πολύ υψηλών θετικών εκτιμήσεων για τις τρέχουσες πωλήσεις από 91% τον περασμένο μήνα σε 73% τον Μάρτιο. Σημαντικό μέρος των αποθεμάτων φαίνεται πάντως να ρευστοποιείται, καθώς το 34% κρίνει το τρέχον ύψος τους, ανώτερο του κανονικού για την εποχή (58% τον προηγούμενο μήνα). Παρόλα αυτά, οι παραγγελίες προς τους προμηθευτές ενισχύονται ελαφρώς, ενώ και οι θετικές προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου εκτοξεύονται, με το 68% να βλέπει αύξηση, ποσοστό υπερτριπλάσιο από το αντίστοιχο του Φεβρουαρίου (21%).

Στα **Οχήματα – Ανταλλακτικά**, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών περιορίζεται ελαφρώς τον Μάρτιο και διαμορφώνεται στις 118,6 μονάδες από τις 119,5 μονάδες τον Φεβρουάριο, επίδοση κατώτερη της αντίστοιχης περυσινής (120,8 μονάδες). Η υποχώρηση του κλίματος οφείλεται κυρίως στο μειωμένο ποσοστό των επιχειρήσεων που αναμένει άνοδο των πωλήσεων στο επόμενο διάστημα, με το ισοζύγιο των απαντήσεων να περιορίζεται σε +42 τον Μάρτιο, από +55 τον Φεβρουάριο. Οι προβλέψεις αυτές επηρεάζουν και τις προοπτικές για τις παραγγελίες τους προσεχείς μήνες, αφού το ποσοστό των επιχειρήσεων που βλέπει αύξηση περιορίζεται στο 29% (35% τον Φεβρουάριο). Παρόλα αυτά, η πλειονότητα των επιχειρήσεων εκτιμά ότι οι πωλήσεις του τελευταίου τριμήνου έχουν αυξηθεί και μόνο το 5% κρίνει το επίπεδο των πωλήσεων του μειωμένο (έναντι 17% τον περασμένο μήνα). Δύο στις τρεις επιχειρήσεις αξιολογούν το ύψος των αποθεμάτων ως κανονικό για την εποχή, με το ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών απαντήσεων ωστόσο να παραμένει στο +20 και τον Μάρτιο. Οι προσδοκίες για την απασχόληση παραμένουν θετικές, ωστόσο είναι λιγότερο αισιόδοξες έναντι του Φεβρουαρίου, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στο +11 (+18).

Στα **Πολυκαταστήματα**, οι προσδοκίες ενισχύονται τον Μάρτιο, με τον Δείκτη Επιχειρηματικών Προσδοκιών να ανέρχεται στις 123,4 μονάδες από τις 120,9 μονάδες τον Φεβρουάριο, επίδοση σημαντικά υψηλότερη της αντίστοιχης περυσινής (108 μονάδες). Όλα τα στοιχεία που διαμορφώνουν το δείκτη σημειώνουν βελτίωση. Έτσι, οι εκτιμήσεις για τις πωλήσεις του τελευταίου τριμήνου είναι βελτιωμένες σε σχέση με τον Φεβρουάριο, με το ισοζύγιο των απαντήσεων να διαμορφώνεται στις +63 μονάδες έναντι +59 τον προηγούμενο μήνα. Εξάλλου, στο ίδιο θετικό κλίμα κινούνται και οι προβλέψεις για τις πωλήσεις του

επόμενου διαστήματος, αφού το ποσοστό εκείνων που βλέπουν άνοδο ενισχύεται στο 63% από 58% τον Φεβρουάριο. Ωστόσο, η εικόνα των εκτιμήσεων για το ύψος των αποθεμάτων δεν μεταβάλλεται τον Μάρτιο και έτσι σχεδόν όλες οι επιχειρήσεις (98%) θεωρούν τα αποθέματά τους φυσιολογικά για την εποχή. Εξάλλου και οι θετικές προσδοκίες για τις παραγγελίες προς τους προμηθευτές αυξάνονται σημαντικά, αφού μία στις δύο επιχειρήσεις εκτιμά άνοδο τους προσεχείς μήνες. Η σημαντικότερη μεταβολή παρατηρείται στις προοπτικές της απασχόλησης στον κλάδο, με το ισοζύγιο θετικών / αρνητικών απαντήσεων να επανέρχεται στα «φυσιολογικά» επίπεδα των προηγούμενων μηνών, φθάνοντας το +32.

4. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Μετριοπαθέστερες προσδοκίες

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Υπηρεσίες** υποχωρεί τον Μάρτιο στις 110 μονάδες από 118,8 μονάδες τον Φεβρουάριο. Εξακολουθεί ωστόσο να κινείται σε υψηλά επίπεδα, σημαντικά ανώτερης του μακροχρόνιου μέσου όρου, ενώ υπερτερεί έναντι της αντίστοιχης περυσινής επίδοσης. Η υποχώρηση αυτή οφείλεται σε ελαφρά ηπιότερες εκτιμήσεις για την πορεία της ζήτησης και την τρέχουσα κατάσταση της επιχείρησης. Τέσσερις στους εννέα κρίνουν ανοδική την εξέλιξη της τρέχουσας ζήτησης και ένα 37% των επιχειρήσεων κρίνει βελτιωμένη την επιχειρηματική του κατάσταση, ποσοστά οριακά μόνο χαμηλότερα των αντίστοιχων του Φεβρουαρίου. Εξάλλου σταθερά το μισό δείγμα δηλώνει ότι αναμένει άνοδο της ζήτησης τους επόμενους μήνες, ωστόσο το σχετικό ισοζύγιο επηρεάζεται από ένα 6% που δηλώνει το αντίθετο (3% τον Φεβρουάριο). Αντίθετα, οι θετικές προβλέψεις για την απασχόληση αποκλιμακώνονται ελαφρά καθώς ένα 10% δηλώνει ότι αναμένει μείωσή της βραχυπρόθεσμα (από 7% τον Φεβρουάριο). Στο 56% διευρύνεται επίσης το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνουν ότι η παραγωγική τους δραστηριότητα δεν παρεμποδίζεται, ενώ όσοι διαφωνούν, προβάλλουν την ανεπάρκεια της ζήτησης ως το μεγαλύτερο πρόσκομμα στη λειτουργία τους (15%) και στη συνέχεια τη γραφειοκρατία (11%).

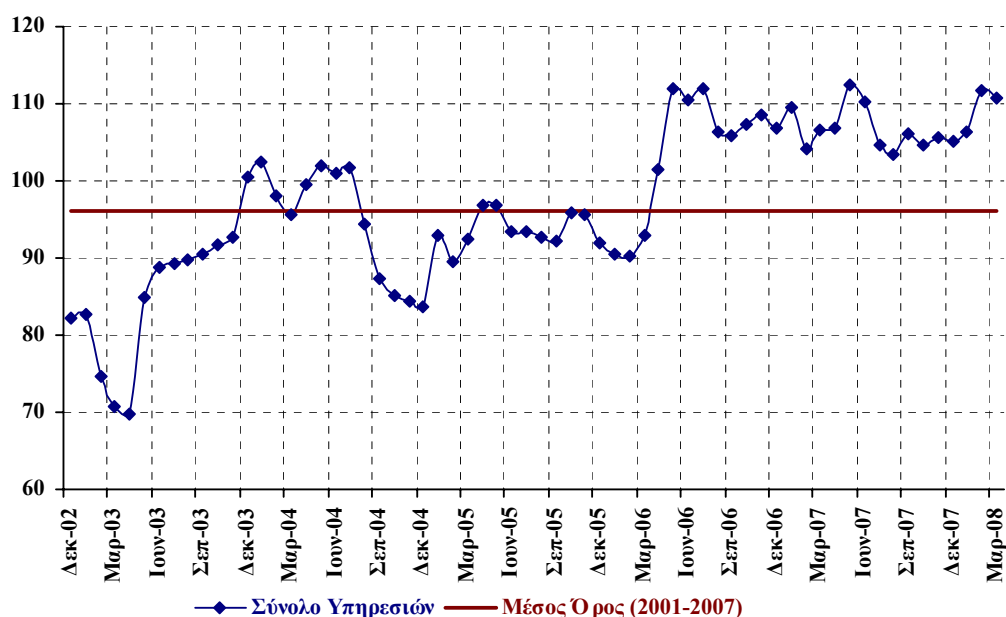
Πίνακας 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες

		Μ.Ο		2001-2007			Μ.Ο έτους				
		2001-06		Max	Min	2003	2004	2005	2006	2007	
Υπηρεσίες (1998-2006=100)		96,1		122,5	69,8	85,5	94,6	93,6	103,7	106,6	
				3 ^ο τριμ 01	Απριλ-03						
2007											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
109,5	104,2	106,5	106,9	112,4	110,3	104,6	103,5	106,2	104,7	105,6	105,1
2008											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
106,4	111,8	110,0									

Σημειώσεις: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση την κατάσταση της επιχείρησης, καθώς και τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για την πορεία της ζήτησης.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες (1998-2006=100)

Πηγή: IOBE

Από την ανάλυση των επιμέρους κλάδων των Υπηρεσιών, διαπιστώνεται ότι τα Ξενοδοχεία – Εστιατόρια διαφοροποιούνται από τη γενική τάση και αποτελούν τον μόνο κλάδο όπου οι προσδοκίες βελτιώνονται έντονα. Αντίθετα οι προσδοκίες παραμένουν αμετάβλητες και χαμηλές στους Ενδιαμέσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς, ενώ στα Τουριστικά Πρακτορεία, και τις Διάφορες Επιχειρηματικές Δραστηριότητες το κλίμα επιδεινώνεται. Αναλυτικότερα:

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στα **Ξενοδοχεία – Εστιατόρια** συνεχίζει την ανοδική του πορεία και αυξάνεται κατά 8 μονάδες τον Μάρτιο, φθάνοντας τις 106,1, επίδοση η οποία είναι μόνο οριακά χαμηλότερη της αντίστοιχης περυσινής (106,5 μονάδες). Οι ικανοποιημένοι από την τρέχουσα κατάσταση της επιχείρησης εξακολουθούν να υστερούν έναντι των δυσαρεστημένων, με αποτέλεσμα το σχετικό ισοζύγιο να περιορίζεται στο -8 (-11 τον προηγούμενο μήνα). Η αισιοδοξία αντανακλάται άλλωστε και στην κατακόρυφη άνοδο της ζήτησης, αφού 3 στις 10 επιχειρήσεις εκτιμούν ότι η ζήτηση έχει ανέλθει (έναντι 9% τον Φεβρουάριο). Σημαντική είναι εξάλλου και η βελτίωση στις προβλέψεις για την πορεία της ζήτησης το επόμενο τρίμηνο, με το σχετικό ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών απαντήσεων να διαμορφώνεται στο +44 από +36 τον Φεβρουάριο. Ωστόσο, οι προβλέψεις για την απασχόληση τείνουν προς τη σταθερότητα, αφού 8 στις 10 επιχειρήσεις δεν «βλέπουν» μεταβολές στον αριθμό των απασχολούμενων. Αξιοσημείωτη είναι η ενίσχυση του ποσοστού των επιχειρήσεων που επισημαίνει ότι η διεξαγωγή της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας γίνεται απρόσκοπτα, αφού υπερδιπλασιάζεται στο 46% (από 19% τον Φεβρουάριο). Ωστόσο, από τις επιχειρήσεις που βλέπουν εμπόδια στην ομαλή λειτουργία της επιχείρησής τους, το μεγαλύτερο ποσοστό τα αποδίδει στην ανεπάρκεια της ζήτησης (30%).

Αντίθετα με τα ξενοδοχεία, το κλίμα στα **Τουριστικά Πρακτορεία** επιδεινώνεται εκ νέου. Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών υποχωρεί κατά 10 μονάδες σε σχέση με τον Φεβρουάριο για να διαμορφωθεί στις 88,1 μονάδες, επίδοση που υστερεί σημαντικά και σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή (114,7 μονάδες). Έτσι, όλα τα επιμέρους στοιχεία που διαμορφώνουν το δείκτη, εξασθενούν. Η πορεία της ζήτησης τους προηγούμενους μήνες έχει δυσμενέσει το 19% των επιχειρήσεων (μόλις 6% τον Φεβρουάριο), ενώ πολύ συγκρατημένες είναι και οι προβλέψεις για την εξέλιξη της ζήτησης προσεχώς. Η απασχόληση πάντως στον κλάδο θα παραμείνει σταθερή σύμφωνα με το 81% των επιχειρήσεων. Από την άλλη πλευρά το ποσοστό των επιχειρήσεων που θεωρεί ότι η παραγωγική του δραστηριότητα διεξάγεται απρόσκοπτα διευρύνεται στο 19% (από 6%). Όσοι διαφωνούν, προβάλλουν ως σοβαρότερη αιτία την ανεπάρκεια ζήτησης (36%), ενώ ακολουθούν οι παράγοντες της ανεπάρκειας κεφαλαίων κίνησης (17%), της γραφειοκρατίας (16%).

Στις **Διάφορες Επιχειρηματικές Δραστηριότητες** ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών κινείται χαμηλότερα τον Μάρτιο και διαμορφώνεται στις 88,8 μονάδες από τις 101,0 μονάδες τον Φεβρουάριο, επίδοση χαμηλότερη της αντίστοιχης και του Μαρτίου 2007 (98,9 μονάδες). Η υποχώρηση του δείκτη οφείλεται στον περιορισμό όλων των στοιχείων δραστηριότητας. Έτσι, σημειώνεται υποχώρηση του ποσοστού των επιχειρήσεων που δηλώνουν ικανοποιημένο από την τρέχουσα κατάσταση της επιχείρησής του το τελευταίο τρίμηνο, με το σχετικό ισοζύγιο θετικών / αρνητικών απαντήσεων να περιορίζεται στο +13 από +30 τον Φεβρουάριο. Επιπλέον, εξασθενούν και οι θετικές εκτιμήσεις για το επίπεδο της τρέχουσας ζήτησης σε 33% τον Μάρτιο (41% τον Φεβρουάριο), ενώ και οι προβλέψεις για την εξέλιξη της ζήτησης τους επόμενους μήνες υποχωρούν αισθητά. Στο κλίμα αυτό, οι προβλέψεις για την απασχόληση στον κλάδο δεν είναι ευοίωνες. Έτσι, το 21% των επιχειρήσεων αναμένει πτώση στην απασχόληση, έναντι μόλις 2% τον Φεβρουάριο. Παρόλα αυτά, σημειώνεται ελαφρά άνοδος στο ποσοστό των επιχειρήσεων που θεωρεί ότι η δραστηριότητά του δεν παρεμποδίζεται (49% έναντι 46% τον Φεβρουάριο), με το 12% να κρίνει την ανεπάρκεια κεφαλαιουχικού εξοπλισμού ως βασικό εμπόδιο της λειτουργίας του.

Τέλος, στους **Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς** (εκτός Τραπεζών) ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών διαμορφώνεται στις 95,7 μονάδες, οριακά υψηλότερα από τον αντίστοιχο του Φεβρουαρίου (95,2 μονάδες), αλλά σημαντικά χαμηλότερα της αντίστοιχης περυσινής επίδοσης (114,8 μονάδες). Έτσι, το ποσοστό των επιχειρήσεων που κρίνει την τρέχουσα κατάσταση της επιχείρησής του ικανοποιητική αυξάνεται, με το αντίστοιχο ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών απαντήσεων να διευρύνεται στο +35 (+29 τον προηγούμενο μήνα). Στο ίδιο κλίμα κινούνται εξάλλου και οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση, αφού το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνει αύξηση ανέρχεται στο 33% από 29% τον Φεβρουάριο. Παρόλα αυτά, οι προσδοκίες για την εξέλιξη της ζήτησης τους επόμενους μήνες παρουσιάζουν μικρή υποχώρηση, ενώ μειωμένο εμφανίζεται και το ποσοστό που αναμένει άνοδος της απασχόλησης στον κλάδο. Τέλος, σχετικά με τη λειτουργία της επιχείρησης, το ποσοστό που δεν βλέπει εμπόδια ανέρχεται στο 65% από 63% τον Φεβρουάριο, ενώ από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, το 20% επισημαίνει την ανεπάρκεια ζήτησης ως βασικό πρόσκομμα στη λειτουργία του.

Γ. ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2008

Σε πολύ χαμηλά επίπεδα και πάλι η εμπιστοσύνη των καταναλωτών

Ο **Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών** υποχωρεί τον Μάρτιο στις -39 μονάδες από τις -34 μονάδες τον προηγούμενο μήνα. Η πτωτική τάση η οποία έχει ξεκινήσει από το φθινόπωρο του 2007 και μετά την παρέλευση των εκλογών διατηρείται, με την άνοδο του Φεβρουαρίου να αποδεικνύεται προσωρινή. Ο δείκτης βρίσκεται αρκετά χαμηλότερα του αντίστοιχου του Μαρτίου 2007 (-29), ενώ είναι υποδεέστερη και του μακροχρόνιου μέσου όρου του (-30). Έτσι, οι Έλληνες καταναλωτές εξακολουθούν να παραμένουν από τους πιο απαισιόδοξους στην Ευρώπη, πίσω από τους Ούγγρους (-49) και τους Πορτογάλους (-43). Εξάλλου, οι αντίστοιχοι μέσοι όροι σε Ε.Ε. και Ευρωζώνη είναι κατά πολύ χαμηλότεροι (-11 και -12 αντίστοιχα), ενώ τον Μάρτιο παρέμειναν σταθεροί, αντίθετα με την πορεία του δείκτη στην Ελλάδα. Αναλυτικότερα:

Οι αρνητικές προβλέψεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους, τους προσεχείς 12 μήνες εντείνονται τον Μάρτιο, με τη διαφορά θετικών – αρνητικών απαντήσεων να διαμορφώνεται στο -24 από -20 τον Φεβρουάριο. Η επίδοση αυτή εξακολουθεί να βρίσκεται πολύ χαμηλότερα των μέσων όρων της ΕΕ, όπου ο δείκτης μειώθηκε μόνο κατά μία μονάδα (-4) και της Ευρωζώνης, όπου παρέμεινε σταθερός (-7). Οι καταναλωτές από τις Σκανδιναβικές χώρες δείχνουν αυτήν την περίοδο πιο ικανοποιημένοι με την οικονομική τους κατάσταση (Σουηδία: +14, Φινλανδία: +11 και Δανία: +7).

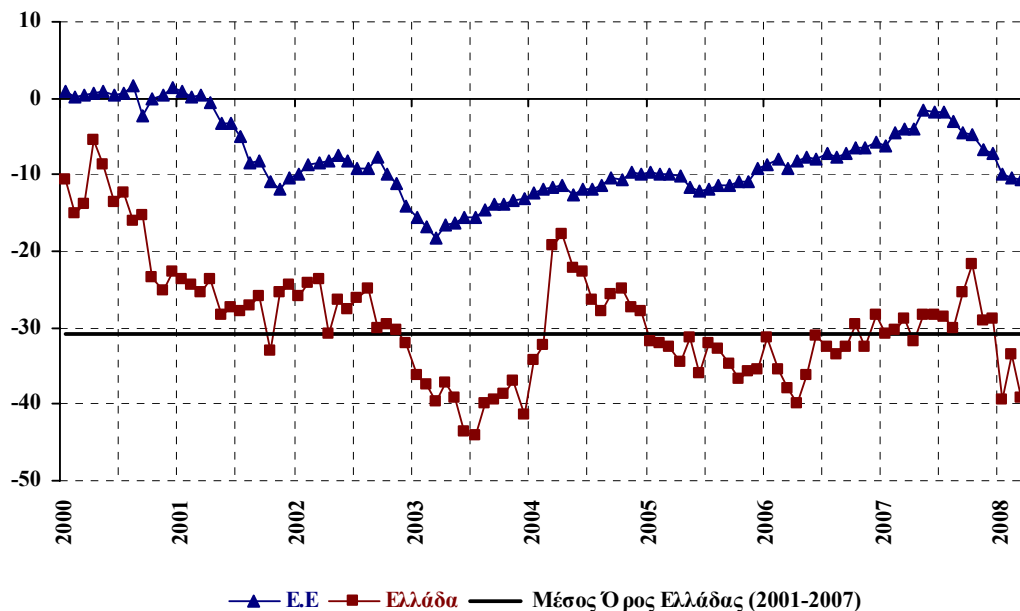
Οι προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση της χώρας το προσεχές 12-μηνο γίνονται ακόμα πιο δυσμενείς, με το αρνητικό ισοζύγιο να διευρύνεται κατά 7 μονάδες, στο -40. Και αυτός ο δείκτης κινείται χαμηλότερα των ευρωπαϊκών μέσων όρων (ΕΕ-27 στο -18 σταθερά και μικρή βελτίωση στην Ευρωζώνη στο -17). Η Πολωνία (+9) είναι η πιο αισιόδοξη χώρα στον συγκεκριμένο δείκτη, ενώ οι δυσμενέστερες προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση της χώρας τους γίνονται από τους Πορτογάλους καταναλωτές (-45).

Η πρόθεση των καταναλωτών για αποταμίευση τους προσεχείς 12 μήνες περιορίζεται και αυτή, με το ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών προβλέψεων να κινείται στις -49 (-42 τον Φεβρουάριο), γεγονός το οποίο συνδέεται ευθέως με την γενικότερη απαισιοδοξία με την οποία αντιμετωπίζουν οι Έλληνες καταναλωτές το βραχυπρόθεσμο οικονομικό μέλλον. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ (-7) και Ευρωζώνη (-1) σημείωσαν ελαφρά υποχώρηση, ενώ το θετικότερο ισοζύγιο παρουσιάζουν για μία ακόμη φορά η Φινλανδία (+52) και το Λουξεμβούργο (+44).

Τέλος για την εξέλιξη της ανεργίας το προσεχές 12-μήνο, οι προβλέψεις των Ελλήνων καταναλωτών επιδεινώνονται επίσης, καθώς το σχετικό ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών απαντήσεων καταγράφει άνοδο σε +44 τον Μάρτιο, από +39 τον Φεβρουάριο. Οι αντίστοιχες επιδόσεις σε ΕΕ και Ευρωζώνη δεν διαφοροποιούνται σε σχέση με τον Φεβρουάριο (+14 και

+11 αντίστοιχα), ενώ από τις υπόλοιπες χώρες, η Λιθουανία (-18) και η Πολωνία (-18) εμφανίζονται ως οι λιγότερο απαισιόδοξες για την ανεργία στη χώρα τους.

Διάγραμμα 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Πίνακας 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

	2001-2007			Μ.Ο έτους				
	Μ.Ο	max	min	2003	2004	2005	2006	2007
ΕΕ-27	-9,0	1,1	-18,4	-15	-11	-11	-8	-4
ΕΕ-13	-10,7	1,3	-20,9	-18	-14	-14	-9	-5
Ελλάδα	-30,7	-17,9	-44,0	-39	-26	-34	-33	-28

2007												
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	Ο	N	Δ
ΕΕ-27	-6	-5	-4	-4	-1	-2	-2	-3	-4	-5	-7	-7
ΕΕ-13	-7	-5	-4	-4	-1	-2	-2	-4	-6	-6	-8	-9
Ελλάδα	-31	-30	-29	-32	-28	-28	-29	-30	-26	-22	-29	-29

2008												
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	Ο	N	Δ
ΕΕ-27	-10	-11	-11									
ΕΕ-13	-12	-12	-12									
Ελλάδα	-40	-34	-39									

Σημείωση: ο Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών υπολογίζεται με βάση τις προβλέψεις τους για τη γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας, την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους, την πρόθεση αποταμίευσης και την πρόβλεψη για την ανεργία. Οι προβλέψεις κινούνται στο διάστημα +100 (όλοι οι καταναλωτές προβλέπουν αύξηση) έως -100 (όλοι προβλέπουν μείωση) και εμφανίζονται ως διαφορές των θετικών-αρνητικών απαντήσεων. Αρνητική διαφορά σημαίνει ότι το ποσοστό αυτών που προβλέπουν μείωση του συγκεκριμένου μεγέθους είναι υψηλότερο του ποσοστού εκείνων που προσδοκούν αύξηση και αντίστροφα.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm